

Vážené kolegyně a kolegovia,

zahranično-politickí analytici sa neodmlčali ani počas leta. Prinášame vám v skrótenej podobe ich ponaučenia zo šiestich mesiacov ruskej invázie na Ukrajine i z pôsobenia NATO v Afganistane, vnímanie ďalších aktuálnych otázok európskej bezpečnosti v kontexte vojny na Ukrajine, transatlantickej spolupráce v oblasti energií a klímy, otázky palestínskych utečencov v súvislosti s hľadaním riešení problémov na Blízkom východe, snahy Talibanu o začlenenie do medzinárodnej spolupráce, ale aj pohľad na rozporuplnú tureckú zahraničnú politiku, či na čínske manévry v Taiwanskej úžine. V závere ruský analytik posudzuje „čínsku demokraciu, ale porovnáva ju so „západnou“, nie „ruskou“...

Príjemné čítanie vám praje

Tím Odboru analýz a plánovania / Oddelenia strategických analýz

ŠEŠŤ MESIACOV,
DVADSAŤ TRI
PONAUCENÍ

Z ruskej vojny na Ukrajine

EURÓPSKA
BEZPEČNOSŤ V ČASE
VOJNY NA UKRAJINE

Ako reagovať v EÚ a NATO

CIELE ČÍNY
V TAIWANSKEJ ÚŽINE

Akútna hrozba?

TRANSATLANTICKÝ
PAKT V KLÍME A
ENERGETIKE

Potrebný ako nikdy predtým

ČOMU NÁS NAUČIL
AFGANISTAN

Kritický pohľad na
pôsobenie NATO

TALIBAN
A REGIONÁLNA
INTEGRÁCIA

Spolupráca možná – s limitmi

PALESTÍNSKI UTEČENCI
A MIER NA BV

Nový koncept prístupu?

PREDPOVEDAŤ
NEPREDVÍDATEĽNÉ?

ZP Turecka a dôveryhodnosť

RUS O ČÍNSKEJ
DEMOKRACII

Porovnáva so „Západom“,
nie Ruskom

Skupina významných analytikov Atlantickej rady vyvodzuje po šiestich mesiacoch ruskej agresie proti Ukrajine 23 poučení z tejto vojny pre politiku, diplomaciu, vojenskú a energetickú bezpečnosť i ekonomiku.

1/ **Ponaučenie pre západnú diplomaciu: dôverujte Ukrajincom.** Biden najprv neprejavoval veľa ochoty zdieľať s UA spravodajské informácie a posielat' ťažké zbrane. USA neposielali dostatočne veľké objemy pomoci i zo strachu z korupcie. Dnes je pointa zrejma: keď UA prezident Zelenskyj hovorí, že niečo potrebujú, USA by mali vyhovieť'.

2/ **Ponaučenie pre globálnu diplomaciu: Putinovmu režimu nemožno dôverovat' – a treba ho porazit'.** Roky vpádov RU do susedných krajín ukazujú, že dohody s Putinom nie sú životaschopné. Páchaním vojnových zločinov, porušovaním medzinárodného práva, energetickým a jadrovým vydieraním RU režim predstavuje existenčnú hrozbu

**RUSKÝ REŽIM PREDSTAVUJE
EXISTENČNÚ HROZBU PRE
UKRAJINU A PRE SVETOVÝ
PORIADOK ZALOŽENÝ NA
PRAVIDLÁCH**

pre UA aj pre svetový poriadok založený na pravidlách. Západ sa musí naučiť' jazyk moci, ktorému jedinému Putin rozumie.

3/ **Ponaučenie pre zahraničnú politiku USA: Spojené štáty sa už nemôžu spoliehať' na strategickú nejednoznačnosť'.** RU si to vysvetľovalo ako prejav US slabosti. Takto pôsobila nejednoznačnosť' US postojov k UA suverenite. Chaotické stiahnutie sa z Afganistanu a oslabenie v domácej US politike boli ďalšími faktormi. Dnes sú na mieste explicitnejšie vyhlásenia o

červených čiarach USA - skôr pomôžu zabrániť' eskalácii, než ju vyvolať'.

4/ **Ponaučenie pre národnú bezpečnosť' USA: Washington musí zápasit' s Pekingom, Moskvou a Teheránom súčasne.** Bezpečnosť' a prosperita USA je spojená s mierom a stabilitou v Európe. RU, CN a IR čoraz viac spolupracujú, čiže hrozby sú vzájomne prepojené. Úspech hoci aj v jednom z týchto vektorov posilní US schopnosť' vysporiadať' sa s ostatnými. USA zostávajú globálnou mocnosť'ou s globálnymi záujmami a jej národná bezpečnostná stratégia musí odrážať' túto skutočnosť'.

5/ **Ponaučenie pre vojenské operácie: výzbroj nevyhráva vojny. Ľudia áno.** RU vynaložilo v r. 2021 na obranu 65 miliárd dolárov, čo je desaťnásobok toho, čo UA. Ukrajina ukázala, že má dobré velenie a výcvik, ktorý podporuje kultúru individuálnej iniciatívy a prísneho hodnotenia.

6/ **Ponaučenie pre vojenské plánovanie: moderné zbrane môžu porazit' väčšie, konvenčne ozbrojené sily – najmä v defenzíve.** Pri Kyjeve ťažká ruská sila 20. storočia bola šikovne porazená ľahkým 21. storočím. Na Donbase RU delostrelectvo výrazne prevýšilo ukrajinské – až kým UA nedostala nové US raketové systémy (HIMARS).

7/ **Ponaučenie pre odstrašenie: nasadenie jednotiek funguje lepšie ako hrozby hospodárskych sankcií.** Pred napadnutím Ukrajiny sa mnohí obranní analytici domnievali, že hrozba prísnych ekonomických sankcií bude stačiť' na odradenie RU od útoku. RU agresiu odrádzajú jednotky NATO na východnom krídle Aliancie, nie hrozba sankcií.

8/ **Ponaučenie pre globálnu ekonomiku: Nové nástroje konfliktu sú ekonomické – a sú silné.** Keď RU napadlo Ukrajinu, prezident Biden dal jasne najavo, že USA štáty nebudú priamo vojensky zasahovat'. USA a ich spojenci však zasiahli masívne ekonomicky. Skupina siedmich krajín (G7) rozhodla zmraziť' ruské aktíva v hodnote 350 miliárd dolárov. Tento krok šokoval Putina a jeho centrálnu banku a vyvinul obrovský tlak na RU ekonomiku. USA, Japonsko, EÚ a UK sú zosúladené, preto USA a dolár sú silnejšie so spojencami.

9/ **Ponaučenie pre ekonomiku štátu: neoddeľujte sankcie od dlhodobých cieľov zahraničnej politiky.** Sankcie nie sú zbytočným hazardom - mali by predstavovat' stratégiu pre dlhobohjšie ciele, tzn. že sankcie majú izolovat' Putina a jeho režim, pokiaľ putinizmus zostane dominantnou formou vlády v Rusku.

10/ **Ponaučenie pre štátnu ekonomiku: sankcie fungujú, ale sú chaotické a vyžadujú si čas.** Cieľom sankcií voči RU je oslabiť' protivníka v priebehu času. Putinovo rozhodnutie viesť' vojnu proti UA môže priniesť' podobné výsledky pre RU ekonomiku, ako spôsobili západné sankcie proti ZSSR po r. 1979, keď Sovieti vpadli do Afganistanu. Oslabili ekonomiku ZSSR. Teraz sú investície zo Západu v podstate nedostupné. Príjmy RU z vývozu klesnú. Čas nie je na strane UA, preto krajine treba viac pomáhať' aj vojensky. Sankcie a iné prostriedky ekonomického nátlaku majú za cieľ spôsobiť', že Putinova voľba napadnúť' UA sa okrem zla bude javiť' aj ako hlúposť'.

11/ **Ponaučenie pre vojnovú strategickú komunikáciu: operácie ovplyvňovania sú každodennou prácou.** UA vláda úspešne realizuje strategický komunikačný plán s cieľom vyburcovat' medzinárodnú podporu a vzbudiť' dôveru v schopnosť' UA vedenia viesť' krajinu. Súdržnosť' a kampaň Ukrajincom môžu byť' vzorom, čo môžu aj US a ich spojenci dosiahnuť' prostredníctvom stratégie vplyvu a komunikačnej disciplíny.

12/ **Ponaučenie pre hybridnú vojnu: neignorujte základy.** Vojna je pre RU strategickým zlyhaním. Aj keď je stále nebezpečné, je pravdepodobne na najnižšom bode mäkkého vplyvu v nedávnej histórii. Každý deň odolávania UA predstavuje postupné ponížovanie Ruska a znižovanie jeho ašpirácie byť' "veľmocou". Ruský spravodajský aparát zlyhal, čo RU sťažilo aj pôsobenie v hybridnej vojne. Kompetentná UA jasne pozná svojho protivníka a je schopná účinne reagovat' na RU správy cez kampane na sociálnych sieťach so širším dosahom na svetové spoločenstvo. USA a jeho spojenci by nemali ignorovat' základy vedenia (hybridnej) vojny.

13/ **Ponaučenie pre energetický sektor: desaťročia energetickej diplomacie sú vymazané jednou inváziou.** Snahy vtaiahnuť RU do demokratickeho sveta cez hospodársku integráciu a obchod s energiou nedokázali zabrániť vojne na UA. Preto sa európske energetické systémy transformujú k prevádzke bez ruskej ropy a plynu.

14/ **Ponaučenie pre globálne spravodajské služby: Rusko „nie je vysoké desať stôp“.** Nielen Putin, ale aj analytici západnej akademickej a spravodajskej komunity sa fantasticky mýlili v odhade RU „blitzkriegu“ a UA odolnosti. Ruská armáda je Potemkinova dedina – skorumpovaná a nespôsobilá. RU hybridné pôsobenie nie je účinné ako v minulosti. Dnes UA trolluje RU, nie naopak. To je presne to, čo bolo potrebné v oblasti informačných operácií: ofenzívna stratégia, ktorá bola proaktívna a nie reaktívna.

15/ **Ponaučenie pre potenciálnych útočníkov: nemôžete skryť prípravy na inváziu.** Pred inváziou ruské online pokrytie blížiacего sa útoku proti UA dramaticky vzrástlo, s 50-percentným nárastom v januári 2022. Zábery zo sociálnych médií zdokumentovali prebiehajúce pohyby a rozmiestnenie RU jednotiek pozdĺž UA hraníc.

16/ **Ponaučenie pre kybernetickú bezpečnosť: súkromný sektor by mal zohrávať rozhodujúcu vojensko-operačnú úlohu v kyberpriestore.** UA má vlastných kybernetických obrancov, ale toto úsilie doplnili súkromné firmy, ktoré spolupracovali s Kyjevom, vrátane SK firmy ESET. Včasná práca na zabezpečení koordinácie spravodajských a operačných spôsobilostí súkromného sektora s vládou bude rozhodujúca pre efektívnu obranu kyberpriestoru najmä pre kritické infraštruktúry, ako sú energia, potraviny, voda, doprava a financie.

17/ **Ponaučenie pre vnútornú bezpečnosť USA:** ignorovanie domáceho frontu je vážna chyba. Domáci front – jednota v USA a NATO v boji proti ruskej agresii voči UA – je životne dôležitým zdrojom národnej moci.

18/ **Poučenie pre politiku pomoci USA: smelo investujte do kľúčových odolných partnerov.** Aj keď USA posielajú UA zbrane v hodnote miliárd dolárov, mali by tiež plánovať dlhodobú bezpečnostnú pomoc krajine. Cieľom musí byť zabezpečiť schopnosť UA odradiť od budúcej agresie a spôsobiť agresorovi neprijateľné náklady. Bola by to nižšia investícia, ako financovanie ďalšieho kola vojny. Základnú požiadavku, ktorá musí sprevádzať takúto pomoc: ochota a schopnosť UA brániť samu seba, už jej občania ukázali.

19/ **Ponaučenie pre NATO: Aliancia je cenná inštitúcia, ktorá vyžaduje trvalé politické a finančné investície.** Putin vnímal americké a francúzske rozčarovanie z NATO ako nedostatok záväzku voči Aliancii a príležitosť na trvalé prelomenie transatlantickej jednoty. NATO opäť ukazuje svoju nevyhnutnosť ako politický a vojenský aktér. Lídri po skúsenosti s UA musia vynaložiť politický a ekonomický kapitál, aby aliancia zostala zdravá a prispôsobivá.

20/ **Ponaučenie pre Ukrajinu: pre vzťahy s Ruskom niet cesty späť.** Bezprecedentná devastácia východnej UA spôsobená inváziou úplne zmenila ukrajinské vnímanie RU, najmä v silne bombardovaných častiach východnej UA, ktoré boli predtým priateľské k Moskve. Bol to traumatický budíček pre mnohých Ukrajincov, ktorí sa stále držali predstáv o Rusku ako o bratskom národe. UA podpora euroatlantickej integrácie prudko stúpa a podpora užších väzieb s RU sa zrútila na rekordné minimum. Vojna sa ani zďaleka neskončila, ale už teraz je jasné, že vzťah medzi Rusmi a Ukrajincami bol neodvolateľne poškodený.

21/ **Ponaučenie pre Čínu: Dnešná Ukrajina nie je zajtrašším Taiwanom.** Čínski stratégovia sa domnievajú, že strategická nejednoznačnosť USA v súvislosti s Taiwanom je mŕtva. Veria, že ak v Taiwanskom prielive vypukne vojna, Washington bude "bojovať až do posledného Taiwanca" – rovnako ako to bolo vnímané na UA proti RU. Putinova vojna ukazuje, že sankcie sú dvojsečným mečom, najmä pokiaľ ide o Čínu, druhú najväčšiu ekonomiku na svete. CN vysiela signál pre Západ o základných záujmoch Číny a varuje: "Ak pôjdem dole, ideš so mnou."

22/ **Ponaučenie pre tvorcov politik na Blízkom východe: Amerika bude vždy robiť správnu vec, ale až po vyčerpaní všetkých alternatív.** Toto často charakterizovalo politiku USA počas celých desaťročí. Ale silná a neochvejná reakcia US administratívy na Putinovu inváziu na UA opäť ukázala, že na USA sa skutočne dá spoľahnúť – najmä keď čelíme globálnej rezonujúcej kríze v rozsahu, ktorý si vyžaduje americké vedenie. Washington podnikol silné a ekonomicky bolestivé kroky na podporu UA suverenity, aj keď ho k tomu nezavazovala žiadna zmluva. Preto by bolo lepšie, keby US partneri v regióne BSV spolupracovali s Bidenovou administratívou na premyslení scenárov, ktoré by mohli vyžadovať podobnú reakciu USA, a aby spolupracovali na budovaní vzájomne závislých spôsobilostí.

23/ **Ponaučenie pre Nemecko a jeho spojencov: využite túto chvíľu na strategický obrat.** Dôveryhodnosť Berlína ako spoľahlivého spojenca NATO a EÚ si vybrala veľkú daň, najmä vo východnej Európe. Potrebujeme

**POTREBUJEME POLITICKY,
EKONOMICKY A VOJENSKY
STRATEGICKEJŠIE NEMECKO**

strategickejšie Nemecko – politicky, ekonomicky a vojensky. Každý sa pripravuje na dlhodobú konfrontáciu a konkurenciu s Moskvou a inými autokratmi. Treba požadovať a podporovať nové nemecké vedenie v kľúčových oblastiach, ako je východná obrana NATO, energetická transformácia Európy od RU a nové úsilie na oboch stranách Atlantiku o zníženie hospodárskej a technologickej závislosti od ktoréhokoľvek aktéra. Skúsenosti z posledných šiestich mesiacov – a to, čo príde túto zimu – môžu Nemecku pomôcť vytvoriť novú vedúcu úlohu, ktorá presadzuje európske a transatlantické ciele.

Príspevok tu: [Six months, twenty-three lessons: What the world has learned from Russia's war in Ukraine - Atlantic Council](#)

Ian Bond a Luigi Scazzieri z Centra pre európsku reformu sa v rozsiahlej analýze venujú dopadom a poučeniam z prebiehajúcej vojny na Ukrajine pre európsku bezpečnosť. Dospeli k týmto záverom:

Februárová invázia Vladimíra Putina na Ukrajinu bola zlomovým momentom pre európsku bezpečnosť a potvrdila, že Putinovo Rusko má expanzívne ambície, ktoré obsahujú aj veľkú časť východnej Európy. Rusko bude naďalej hrozbou pre európsku bezpečnosť, pokiaľ mu bude vládnuť Putin alebo niekto iný s rovnakým agresívnym imperialistickým zmysľaním. Konflikt na Ukrajine zhorší existujúce problémy medzi južnými susedmi Európy. Pre euroatlantickú bezpečnosť je Rusko hrozbou, ale aj Čína bude spôsobovať EÚ aj NATO čoraz väčšie problémy.

NATO aj EÚ aktualizovali svoje kľúčové koncepčné dokumenty o bezpečnostnej a obrannej politike. Vojna na Ukrajine oživila NATO a preorientovala alianciu na odstrašenie Ruska. Spojenci sa dohodli na posilnení rozmiestnenia vojsk pozdĺž svojich východných hraníc. Vojna na Ukrajine zároveň zdôraznila ústrednú úlohu EÚ v európskej bezpečnosti. V Strategickom kompase EÚ sa stanovuje súbor cieľov na posilnenie bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ do roku 2030. Kompas objasňuje, že úsilie EÚ sa zameria na hospodárske a hybridné hrozby, podporu spolupráce pri rozvoji vojenských spôsobilostí a zlepšení spolupráce vojenských síl členských štátov – to sú priority, ktoré vojna na Ukrajine potvrdila. Bude to zahŕňať aj vykonávanie malých vojenských operácií.

Kľúčovou výzvou pre európsku bezpečnosť v nadchádzajúcich rokoch bude posilnenie odstrašujúceho účinku voči Rusku pri zachovaní schopnosti riešiť aj ďalšie hrozby. NATO aj EÚ by v tom mali spoločne zohrávať úlohu. NATO zostáva nespochybniteľným rámcom organizovania odstrašovania a obrany. EÚ uznáva vedúcu úlohu NATO.

EÚ a NATO sa musia z vojny na Ukrajine správne poučiť. Západné vlády dlhodobo obstarávali čoraz menšie počty sofistikovaných zbraní s minimálnymi zásobami munície. Plánovači obrany budú musieť prehodnotiť svoje predstavy o zásobách potrebných na odolanie takému konkurentovi, akým je Rusko. Konflikt ukázal, že Západ nemá kapacitu na rýchle zvýšenie výroby vojenského materiálu. Vlády by mali zvážiť, ako zvýšiť výrobu i zásoby v čase mieru..

Mnohé krajiny EÚ oznámili zvýšenie výdavkov na obranu, ale pre viaceré to bude kvôli hospodárskemu poklesu politicky náročné. Európania musia splniť svoje sľuby a prevziať väčšiu zodpovednosť za vlastnú bezpečnosť – nemôžu sa spoliehať, že USA ju budú zabezpečovať natrvalo. Spojenci budú musieť investovať značné sumy, aby vopred rozmiestnili zásoby na východnom krídle NATO a zlepšili pripravenosť svojich síl spolupracovať. Táto vojna znamená začiatok novej nebezpečnej éry. Vynakladanie 2 percent HDP na obranu sa musí stať skutočnosťou.

EÚ by mala byť ambicióznejšia: mala by koordinovať zvýšené výdavky na obranu; podporovať úsilie o posilnenie európskych vojenských spôsobilostí; a naliehať na krajiny, aby viac spolupracovali pri rozvoji a obstarávaní vojenských spôsobilostí, ako aj pri spoločnej údržbe a logistike. Pomohlo by to dosiahnuť zvýšenie efektívnosti a podporiť vedecké, technické a priemyselné spôsobilosti, ktoré Európa potrebuje pre svoju bezpečnosť. Návrhy EK, najmä idea oslobodenia od DPH niektorých projektov obrannej spolupráce, by mohli byť významné. Pokrok k obrannej spolupráci EÚ si však vyžaduje silnejšie riadenie zo strany vedúcich predstaviteľov.

Štáty EÚ a ostatní členovia NATO by mali zabezpečiť, aby ich trhy v oblasti obrany (a v prípade EÚ jej obranné iniciatívy) boli čo najotvorenejšie, aby sa zabezpečila efektívnosť. EÚ a NATO sa budú musieť vyhnúť prílišnému rozdeľovaniu zdrojov a úsilia medzi nástroje NATO (inovačný fond) a nástroje EÚ (Európsky obranný fond). USA by mali naďalej dôrazne podporovať väčšiu úlohu EÚ v oblasti obrany, najmä pokiaľ ide o rozvoj spôsobilostí a zabránenie duplicite, čo by posilnilo európsku bezpečnosť.

A nakoniec, vojna na Ukrajine poukazuje na to, ako by nedostatok štandardizovaného vybavenia mohol byť v konflikte problémom pre západné sily. NATO by malo oživiť svoje úsilie o štandardizáciu vybavenia a EÚ by mala využiť svoje finančné prostriedky na podporu členských štátov, aby začlenili normalizáciu a interoperabilitu do navrhovania projektov.

Analýza tu: <https://www.cer.eu/publications/archive/policy-brief/2022/eu-nato-and-european-security-time-war>

Vojenský analytik Royal United Services Institute (RUSI) dr. Sidharth Kaushal v príspevku pre rusi.org konštatuje, že v súčasnosti existuje mnoho dôvodov, pre ktoré by sa čínske vedenie chcelo vyhnúť priamemu stretu s USA. Čínska armáda zatiaľ stále nemá dostatočné skúsenosti pre uskutočnenie obojživelného útoku na Taiwan, ktorý je dobre vybavený protilodnými riadenými strelami a podporovaný zo strany USA. Čínska ekonomika sa otriasa z dopadov „Zero Covid“ politiky prezidenta Si Ťin-pchinga a krajina tak zostáva do značnej miery zaujatá domácimi problémami. Navyše, riziko prehry vo vojne by mohlo znásobiť domáce problémy pre čínskeho lídra. V prípade, ak by stret prerástol do konfliktu superveľmocí, v ktorom by Čína prehrala, išlo by o presný opak toho, o čo jej líder diverznou

**AJ KEĎ JE NEPRAVDEPODOBNÉ,
ŽE BY ŠLO O PREDOHRU K VOJNE,
NEJDE O STRATÉGIU BEZ RIZIKA**

vojnou usiloval. Obmedzenejší útok, napr. na odľahlé ostrovy pod správou Taiwanu, by síce mohol zmierniť riziko čínsko-amerického stretu, avšak len čiastočne, vzhľadom na účinok zákona USA o vzťahoch s Taiwanom, podľa ktorého sú aj odľahlé menšie ostrovy definované ako súčasť Taiwanu. Neschopnosť Washingtonu ich brániť by mohla podkopáť dôveryhodnosť USA.

Prístup, ktorý zvolila administratíva Si Ťin-pchinga, replikuje situáciu z krízy v Taiwanskom prielive v rokoch 1995 – 1996, ktorá vypukla po tom, čo vtedajší taiwanský prezident navštívil USA. Nedávne „napomenutie“ zo strany prezidenta Si Ťin-pchinga na adresu prezidenta USA Joea Bidena a varovanie, že sa „zahráva s ohňom“, je priamym opakovaním varovania vysloveného jedným z najvýznamnejších čínskych komunistických vodcov Janga Šang-kchuna pred vypuknutím tretej taiwanskej krízy v 90. rokoch XX. storočia.

Medzi súčasnými čínskymi vojenskými cvičeniami a tými v roku 1996 sú podobnosti, ale aj výrazné rozdiely. Rovnako ako v roku 1996 sa zdá, že vykonávanie cvičení ostrej strelby a rozmiestnenie obojživelných námorných prostriedkov sa zhoduje so skúškami riadených striel. Avšak, ohlásené čínske cvičenia sa konajú oveľa bližšie k taiwanskému pobrežiu ako tie v roku 1996. Zdá sa tiež, že Čína zladila svoje cvičenia s kybernetickými útokmi na webové stránky taiwanskej vlády. Nekinetické útoky nepatrili medzi nástroje, ktoré mala Čína k dispozícii počas predchádzajúcej krízy. Napriek tomu vzorec, ktorý používa súčasné čínske vedenie – spájanie donucovacej diplomacie a komunikácie na vyššej úrovni s USA, vo všeobecnosti odzrkadľuje to, čo sa Ťiang Ce-minova administratíva snažila dosiahnuť v rokoch 1995–1996. Aj keď je nepravdepodobné, že by išlo o predohru k vojne, nejde o stratégiu bez rizika. Cvičenia v roku 1996 vyvolali paniku na taiwanskej akciovej burze, ako aj krátkodobý odliv kapitálu. Náklady Taiwanu na protivzdušnú obranu doteraz predstavujú približne 10% jeho obranného rozpočtu.

**V SÚČASNOSTI EXISTUJE
MNOHO DÔVODOV, PRE KTORÉ
BY SA ČÍNSKE VEDENIE CHCELO
VYHNÚŤ PRIAMEMU STRETU S
USA**

Nakoniec sa naskytuje otázka reakcie zo strany taiwanských politických lídrov. V paralele s rusko-ukrajinským konfliktom, jedným z faktorov, ktorý spomalil rozhodovanie ukrajinského vedenia v otázke vyhlásenia výnimočného stavu a mobilizácie, bol strach, že Rusko využije vyhlídky na vojnu na únik kapitálu z Ukrajiny a ekonomický kolaps UA, avšak nemalo v skutočnosti v úmysle Ukrajinu napadnúť. Taiwanskí lídri by sa mohli ocitnúť pred podobnou dilemou, či bit' na poplach alebo nie.

Analytik Kaushal predpokladá, že situácia by sa mohla vyvíjať v dvoch líniiach: 1.) po diplomatickej linke by sa malo neverejne odkomunikovať Peking, že prekročenie existujúcej „červenej čiary“ v reakcii na augustovú návštevu Pelosiovej na Taiwane bude tolerované len teraz a jednorazovo a akýkoľvek pokus o rozšírenie rozsahu a trvania vojenských cvičení nad rámec už oznámených termínov už nebude prípustný; 2.) z vojenského hľadiska by sa malo vyvinúť úsilie na vybavenie Taiwanu ďalšími spôsobilosťami - lacnejšími asymetrickými nástrojmi ako sú mobilné rakety, drony a míny, ale aj menším počtom drahších viacúčelových prostriedkov – bojových lietadiel.

Príspevok je tu: <https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/chinas-options-and-goals-new-taiwan-strait-crisis>

Klaas Lenaerts a Simone Tagliapietra z think tanku Bruegel sa zaoberajú potrebou novej energetickej mapy Európy aj v kontexte ruskej invázie na Ukrajinu. Zdôrazňujú nutnosť nového transatlantického paktu pre klímu a energetiku. Autori poukazujú na obnovený záväzok EÚ a USA posilniť svoje energetické partnerstvo, čo sa už prejavuje v krátkodobých opatreniach na zvýšenie dodávok skvapalneného zemného plynu do Európy. Zaoberajú sa piatimi otázkami, na ktorých by sa mohol vybudovať silnejší transatlantický energetický a klimatický pakt.

Zbaviť sa dovozu ruskej energie – od mája 2022 platný zákaz prepravy ruskej ropy na mori je opatrenie, ktoré od januára 2023 zníži dovoz ruskej ropy do EÚ o 90 %. Ak alternatívne globálne dodávky ropy nestačia na úplné nahradenie ruskej ropy, potom časť riešenia musí pochádzať zo zníženia dopytu po rope. To platí aj pre iné fosílné palivá. Najväčšiu výzvu predstavuje zemný plyn. Dovoz ruského plynu do EÚ v roku 2021 dosiahol 155 miliárd m³. EK sa zaviazala k postupnému ukončeniu tohto dovozu. Spolu s USA bola zriadená spoločná pracovná skupina pre energetickú bezpečnosť na podporu tohto kroku, čo autori považujú za prvý základný pilier transatlantického paktu. Bolo dohodnuté zvýšenie tokov LNG z USA do Európy o 15 miliárd m³ v r. 2022. Komisia prisľúbila stabilný dopyt po dodatočnom americkom LNG vo výške 50 miliárd m³ ročne do r. 2030.

Vyhnúť sa novým závislostiam a zraniteľnostiam - vzhľadom na dvojité naliehavosť vojny a zmeny klímy EK spustila nový balík návrhov s názvom "REPowerEU", ktorý by ešte viac zvýšil ambície EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej efektívnosti. S cieľom zabrániť vytváraniu novej zraniteľnosti voči geopolitickému vydieraniu, ako aj využívať hospodárske výhody zelenej transformácie, musia EÚ a USA spolupracovať a spolupracovať so spoločnými partnermi na vytvorení diverzifikovanejších globálnych hodnotových reťazcov ekologických technológií. Zabezpečenie takýchto reťazcov zahŕňa zabezpečenie globálneho prístupu ku kritickým surovinám od čo najväčšieho počtu rôznych aktérov (napr. AU, Čile a Konžskej demokratickej republiky), ako aj recykláciu s cieľom zachovať suroviny. Znamená to aj vytvorenie infraštruktúry v partnerských krajinách na výrobu, distribúciu a vývoz energie z obnoviteľných zdrojov, napríklad prostredníctvom "koridorov zeleného vodíka", ktoré boli uvedené v návrhoch rePowerEU. V tejto súvislosti môže byť najužitočnejšia koordinácia medzi iniciatívou EÚ Global Gateway a podobnými iniciatívami USA na financovanie infraštruktúry. Západné krajiny sa musia zamyslieť nad tým, ako vybudovať silnejšie pozície pre svoje priemyselné odvetvia v novo diverzifikovaných hodnotových reťazcoch ekologických technológií a maximálne využiť komparatívne výhody.

Urýchliť vývoj a zavádzanie nových technológií - opätovné získanie oporného bodu v dnešných hodnotových reťazcoch ekologických technológií si vyžaduje získanie konkurenčnej výhody prostredníctvom inovácií. Dosiahnutie nulovej bilancie emisií skleníkových plynov do roku 2050 si navyše vyžaduje, aby sme ďalej vyvíjali a rýchlo zavádzali technológie, ktoré sa len objavujú, ako sú ekologické vodíkové systémy, udržateľné letecké palivá, plávajúce veterné turbíny na mori, uskladňovanie elektrickej energie novej generácie a metódy zachytávania uhlíka. To môže spôsobiť trenice medzi obchodnými partnermi, lebo v niektorých oblastiach bude medzi EÚ a USA prevládať hospodárska súťaž (napr. solárne panely a veterné turbíny). Transatlantický pakt by mal identifikovať tie oblasti, v ktorých je spolupráca možná, a uľahčiť vytváranie trhov pre nové technológie o.i. podporou medzipodnikových kontaktov.

Zabrániť novým obchodným treniciam medzi EÚ a USA - je nevyhnutné, aby sa niekoľko problémov riešilo *ex ante*, napríklad využívanie dotácií a pravidiel zeleného verejného obstarávania. Najdôležitejšou otázkou sú navrhované dane z uhlíka na hraniciach na oboch stranách. Je potrebná úzka spolupráca s USA a ďalšími partnermi, aby sa vložené emisie vypočítavali medzinárodne dohodnutým spôsobom k predídeniu sporom. Práca na uhlíkovej stope v Rade pre obchod a technológie je vítaným začiatkom. EÚ a USA by mali spolupracovať na vytvorení medzinárodného klimatického klubu, čo je myšlienka, ktorú nedávno podporilo Nemecko na G7. Takýto klub by sa zaviazal k silnejším ambíciám, súhlasil by s koordináciou politik. Prijal by niektoré porovnateľné opatrenia, ako sú podobné explicitné ceny uhlíka a spoločné zavedenie hraničných daní z uhlíka na dovoz z tretích krajín.

Vystupovať ako tandem v medzinárodnej diplomacii v oblasti klímy - Washington a Brusel sa na bilaterálnom samite v roku 2021 dohodli na zriadení dvojstrannej skupiny na vysokej úrovni pre opatrenia v oblasti klímy, ktorá sa vyvinula na fórum na koordináciu globálnej diplomacie v oblasti klímy. Mali by ďalej spojiť sily, aby prinútili krajiny, ktoré naposledy nezvýšili svoje ambície v oblasti klímy, predložiť nové návrhy (najmä bohaté krajiny ako AU). Ostatné roky ukázali, že vážne hospodárske problémy a bezpečnostné hrozby sa môžu prejaviť veľmi rýchlo. Naše podnebie sa mení rýchlejšie, ako sa očakávalo. Pokrok na všetkých frontoch by sa preto mal dosiahnuť čo najskôr.

Príspevok je tu: <https://www.intereconomics.eu/contents/year/2022/number/4/article/a-transatlantic-energy-and-climate-pact-is-now-more-necessary-than-ever.html>

Bývalý námestník generálneho tajomníka NATO pre operácie John Manza je vedúcim pracovníkom Transatlantickej bezpečnostnej iniciatívy v Scowcroftovom centre pre stratégiu a bezpečnosť Atlantického rádu. Manza zodpovedal aj za operáciu v Afganistane, preto jeho hodnotenia a závery možno považovať za relevantné.

Podľa Manzu: 1/ Aliancia bojovala na strategicky irelevantnom mieste proti nesprávnemu nepriateľovi. 2/ hoci boli poháňaní dobrými úmyslami, spojenci rozšírili rozsah misie ďaleko za strategickú úroveň záujmu. 3/ NATO sa snažilo vybudovať miestne bezpečnostné sily, ktoré boli v rozpore s afganskou kultúrou a technologickými kapacitami. 4/ spojenci klamali seba a svoju verejnosť o situáciu a podmienkach v teréne.

ALIANCIA BOJOVALA NA STRATEGICKY IRELEVANTNOM MIESTE PROTI NESPRÁVNEMU NEPRIATEĽOVI A KLAMALA SI O REALNEJ SITUÁCII

Aby sa NATO vyhlo opakovaniu tých istých chýb, autor odporúča niekoľko kľúčových ponaučení z tohto konfliktu:

1/ **Starostlivo si vyberajte nepriateľov.** Za životne dôležité záujmy sa oplatí bojovať, ale Afganistan (AFG) nikdy nebol životným záujmom USA alebo ktoréhokoľvek spojencov NATO. Po útokoch z 11. septembra sa dá pochopiť, prečo

sa USA zaplietli do AFG - Taliban poskytoval útočisko al-Káide a americkí vodcovia museli reagovať. Táto reakcia však mala byť meraná úrovňou záujmu. USA však investovali do AFG, akoby to bola najvyššia priorita národnej bezpečnosti. Taliban však nebol medzinárodnou teroristickou organizáciou, nemal záujem útočiť na cudzie národy ani na spojencov NATO. Skutočným nepriateľom v AFG boli medzinárodní teroristi. Ako dokazuje nedávne zabitie Ajmana al-Zawahiriho, USA a ich spojenci mohli bojovať proti skupinám ako al-Káida bez toho, aby okupovali AFG a pokúšali sa o jeho obnovu.

2/ **Pozerajte na cenu.** Z pôvodne pomerne skromnej misie OSN (niekoľko tisíc vojakov v Kábule na zaistenie bezpečnosti a niekoľko stoviek diplomatov a rozvojových špecialistov na vybudovanie afganských inštitucionálnych kapacít) sa v r. 2003, keď NATO prevzalo kontrolu nad misiou, operácia ohromne rozrástla. Ignorujúc britské a ruské skúsenosti sa západní lídri snažili zmeniť AFG z tradične kmeňového štátu bez histórie centralizovanej moci na demokraciu riadenú z Kábulu. NATO začalo sledovať čoraz nereálnejšie ciele. Počas rokov 2003 – 2010 misia už zahŕňala celý Afganistan, sila vojsk sa zvýšila na viac ako stotisíc, bola založená celoštátna sieť provinčných rekonštrukčných tímov na podporu miestnej správy a hospodárskeho rastu a sociálne ciele sa rozšírili o demokraciu, práva žien, vzdelávanie, etnickú rozmanitosť a inklúziu, a boj proti korupcii. Stovky miliárd dolárov boli premrhané na miestnu úplne skorumpovanú vládu a na mieste, kde nešlo o životné strategické záujmy NATO.

3/ **Nevytvárajte domácu armádu.** Afganské bezpečnostné sily sa tak rýchlo zrútili, pretože boli postavené na US vojenskom modeli a vojenskom modeli NATO, ktorý bol kultúrne nesynchronizovaný s AFG spoločnosťou. Jednou z výnimiek boli afganské komandy, ktoré podávali brilantné výkony. Tieto jednotky podľa vzoru US špeciálnych síl boli v súlade s AFG vojenskou tradíciou, pretože bojovali v malých tímoch v akciách hit-and-run. Ich počet bol však príliš malý. Skorumpovaní afganskí generáli narušili bojovú silu svojich vojsk drancovaním ich miezd, potravín a munície. Zle vedené miestne jednotky boli opustené svojimi veliteľmi a vzdali sa motivovaným bojovníkom Talibanu.

4/ **Hovorte tvrdé pravdy.** Pre generálov NATO to bola vojna osobná - stratili mužov a ženy na bojisku a boli by zatratení, keby Aliancia jednoducho odišla. Výsledkom bolo, že správy z terénu boli často príliš optimistické a oslabované, ako stúpali po reťazci velenia. Civilní politickí nominanti na ministerstvách sa viac zaujímali o ochranu šancí úradujúceho prezidenta na znovuzvolenie ako o pravdu o zlom vývoji v AFG. CIA a Obranná spravodajská agentúra však mali 10 rokov pred kolapsom jasno, že úspech protipovstaleckých operácií je nepravdepodobný. US prezident Joe Biden inštinktívne vedel pred trinástimi rokmi (keď bol viceprezidentom), že masívna investícia do nestrategického miesta s neustále rastúcimi cieľmi na podporu skorumpovanej vlády je predurčená na neúspech. Napokon úloha povedať pravdu pripadla jemu.

5/ **Rozumnejšie sú malé kroky.** Skutočným ponaučením z Afganistanu je, že spojenci môžu vykonávať misie na ťažkých miestach, ktoré nie sú strategicky dôležité. Ale rozsah a ciele týchto misií musia byť vybalansované s relatívnym strategickým významom hostiteľskej krajiny pre záujmy spojencov.

Príspevok je tu: [I wrote NATO's lessons from Afghanistan. Now I wonder: What have we learned? - Atlantic Council](#)

Pod názvom „Afganistan pod vedením Talibanu robí nové kroky smerom k regionálnej integrácii“ medzinárodný časopis o medzinárodných otázkach so zameraním na región Ázie a Pacifiku, *The Diplomat*, analyzuje výsledky konferencie o Afganistane, ktorá sa uskutočnila v Taškente koncom júla t.r.. Bolo to prvýkrát odkedy sa moci v Afganistane ujal Taliban, čo členovia medzinárodného spoločenstva, i keď s výhradami, ale predsa pristúpili na konštruktívny dialóg s týmto hnutím. Konferencie, ktorú zvolal uzbecký prezident Mirziyoyev, sa zúčastnili predstavitelia viac ako dvadsiatich krajín a medzinárodných organizácií.

Konferencia umožnila medzinárodnej komunite odkomunikovať Talibanu svoje jasné očakávania v rámci procesu rokování, predovšetkým vytvorenie inkluzívnej vlády, v ktorej budú mať široké zastúpenie všetky etnické, náboženské

**BEZ OCHRANY ZÁKLADNÝCH ĽUDSKÝCH PRÁV
V AFGANISTANE NEBUDE ANI MEDZINÁRODNÉ
UZNANIE TALIBANU**

a politické zoskupenia. Primárnym cieľom konferencie bola podpora regionálnej bezpečnosti a prepojenie južnej a strednej Ázie. Dôraz bol tiež na rozvoji ekonomiky Afganistanu. Jedným z cieľov konferencie bolo tiež prispieť k priblíženiu sa k normalizácii vzťahov medzi medzinárodným spoločenstvom a hnutím Taliban.

K týmto cieľom sa prihlásil aj samotný Taliban, ktorý predostrel svoje plány na zabezpečenie prosperity pre Afganistan a požadoval obnovenie priamych väzieb s krajinami demokratického Západu.

Zastúpenie vysokých predstaviteľov USA, Ruska, Číny a Pakistanu zvýšilo kredibilitu rokování a viacerí pozorovatelia ich účasť hodnotili ako krok k postupnému budovaniu konsenzu ohľadne Talibanu. S. Frederick Starr, americký expert na ruské a eurázijské záležitosti, ktorý sa zúčastnil taškentskej konferencie, opísal vznikajúce obchodné a ekonomické väzby s Talibanom ako skúšku ich úmyslov a úprimnosti. Ak by sa to medzinárodnému spoločenstvu osvedčilo, mohlo by to nakoniec viesť k postupnému zlepšovaniu vzťahov.

Osobitný vyslanec EÚ Tomas Niklasson a osobitná predstaviteľka USA pre Afganistan Rina Amiri po konferencii však opäť zopakovali absolútne odmietnutie uznania Talibanu bez toho, aby garantoval ochranu základných ľudských práv v krajine. USA však zároveň bezprecedentne deklarovali pripravenosť diskutovať o rozmrazení afganských aktív vo výške 3,5 mld. USD. Talibanu sa tiež podarilo získať určité ústupky vo forme nulových ciel na čínsky dovoz afganských produktov a export afganského uhlia do Pakistanu.

**VZNIKAJÚCE OBCHODNÉ A EKONOMICKÉ
VÄZBY S TALIBANOM BUDÚ SKÚŠKOU JEHO
ÚMYSLOV A ÚPRIMNOSTI**

Bez ohľadu na to, Taliban nadviazal diplomatické styky, aj keď pod úrovňou formálneho uznania, s najmenej 10 krajinami vrátane Číny, Iránu, Pakistanu, Malajzie, Uzbekistanu, Saudskej Arábie a Kataru. Niektoré z nich súhlasili s otvorením afganských veľvyslanectiev podľa smerníc

ministerstva zahraničných vecí Afganistanu. Turkménsko, Rusko, Čína a Pakistan povolili prítomnosť formálne akreditovaných diplomatov Talibanu. Takáto silnejúca politická blízkosť niektorých krajín k Islamskému emirátu by mohla predznamenať budúce zapojenie Afganistanu do ich geopolitických ambícií.

Analytici hodnotia konferenciu v Taškente ako dôležitý krok v úsilí priviesť režim Talibanu späť k dialógu so susedmi aj bez jeho oficiálneho uznania. Zároveň tvrdia, že v konečnom dôsledku budú požiadavky na ústupky v otázkach ľudských práv mať menší vplyv na rokovania motivované ekonomickými záujmami. Naopak, budúce záväzky Talibanu k zásadám ľudských práv nemusia mať veľký vplyv na jeho schopnosť prispievať k regionálnej stabilite a rozvoju Strednej Ázie, čo je výsledok, ktorý nevyhnutne zaväži viac ako akýkoľvek záväzok voči hodnotám v súčasných medzinárodných vzťahoch.

Analýza prístupná tu: [Taliban-Ruled Afghanistan Takes New Steps Toward Regional Integration – The Diplomat](#)

Think tank MEI (Middle East Institute) vydal v auguste štúdiu, v ktorej načrtáva možnosť nového prístupu k riešeniu blízkovýchodného mierového procesu (MEPP). Jej ústrednou témou je pohľad na problematiku palestínskych utečencov. Práve otázka palestínskych utečencov, ktorá patrí k jedným z najťažších v rámci mierového procesu, je dlhodobo nedostatočne diskutovaná v rámci doterajších mierových rokovaní. Palestínski utečenci sú pritom aktívne zainteresovaní v konflikte, a preto by nemali byť ignorovaní. Podľa štúdie by viac pozornosti riešeniu problémov palestínskych utečencov v dlhodobom horizonte mohlo prispieť k riešeniu IL-PA konfliktu ako takého.

**VIAC POZORNOSTI RIEŠENIU PROBLÉMOV
PALESTÍNSKÝCH UTEČENCOV BY
V DLHODOBOM HORIZONTE MOHLO PRISPIEŤ
K RIEŠENIU PALESTÍNSKO-IZRAELSKÉHO
KONFLIKTU**

Podľa agentúry OSN UNRWA je v arabských krajinách registrovaných 6,3 mil. palestínskych utečencov. Z nich väčšinu tvoria potomkovia 750 000 Palestínčanov, ktorí boli z územia Izraela vysídlení v rokoch 1947-1949. Prvotné pokusy nájsť riešenie problému palestínskych utečencov na konferencii v Lausanne v roku 1949 skončili neúspechom, v decembri 1949 bola založená

agentúra UNRWA na pomoc PA utečencom. Arabsko-izraelská vojna v roku 1967 následne vysídliť ďalších 300 000 Palestínčanov, z ktorých sa tiež stali utečenci.

Otázka PA utečencov zostáva relevantnou aj v kontexte aktuálnych udalostí na BSV a je ústrednou témou Palestínskej národnej identity o to viac, že komunity PA utečencov sú stále v popredí aj ozbrojeného odporu proti izraelskej okupácii. Najmarkantnejšie sa to prejavuje v prípade Gazy, kde väčšinu populácie tvoria utečenci a odpor zahŕňa ozbrojené strety skupín Hamás a Islamský džihád s izraelskými bezpečnostnými zložkami.

**ZATIAĽ ČO DO ROKU 1967 SA PROBLEMATIKE
PA UTEČENCOV VENOVALA PRIMERANÁ
POZORNOSŤ, PO PREHRATEJ ARABSKO-
IZRAELSKÉJ VOJNE SA DO CENTRA
POZORNOSTI DOSTALA NAJMÄ OTÁZKA
STATUSU NOVÝCH TERITÓRIÍ.**

Štúdia ponúka prehľad a hodnotenie jednotlivých odporúčaní na riešenie otázky palestínskych utečencov od roku 1991 po súčasnosť. Všimá si, že zatiaľ čo do roku 1967 sa problematike PA utečencov venovala primeraná pozornosť, po prehratej arabsko-izraelskej vojne sa do centra pozornosti dostala najmä otázka statusu nových teritórií, ktoré začal Izrael okupovať.

PA utečencov vygenerovaný celý zoznam možností. Väčšina z nich však vylučovala úplnú repatriáciu širokého pásu historickej Palestíny. Navyše, návrhy sa až príliš zameriavali na modality implementácie riešenia PA utečeneckej krízy, ale ignorovali medzinárodné právo o utečencoch a zákonné práva PA utečencov, ktoré sú objektívne dôležitejšie pre vyriešenie problematiky PA utečeneckej krízy. Do určitej miery za to nesú vinu všetky zainteresované subjekty: USA, Izrael aj Organizácia za oslobodenie Palestíny (OOP). Nedostatok ochoty brať do úvahy základné práva palestínskych utečencov na návrat, repatriáciu a reparácie spôsobil, že tieto návrhy boli v podstate bezzubé. Jedným z najkritickejších zlyhaní minulých návrhov však bolo, že rezolúcia o otázke PA utečencov bola odložená na úplný koniec mierového procesu spolu s ďalšími kľúčovými problémami ako sú štatút Jeruzalema a hranice.

Od mierovej konferencie v Madride bol na riešenie

Štúdia MEI na záver navrhuje nový koncept tzv. refugee-first framework, ktorý by sa zakladal na troch princípoch.

Prvý: aby Izrael uznal svoju zodpovednosť za vytvorenie palestínskej utečeneckej krízy. Druhý: priznanie práv PA utečencom v súlade s medzinárodným právom zo strany relevantných aktérov t.j. Izraela, USA a OOP. Tretí: uprednostnenie otázky utečencov v mierových rokovaníach pred všetkými ostatnými otázkami týkajúcimi sa finálneho štatútu a to nielen preto, že je dôležitá, ale najmä preto, že sa jej prakticky od roku 1991 nevenovala pozornosť, čo malo za následok negatívny dopad na materiálnu a humanitárnu situáciu neustále rastúcej populácie palestínskych utečencov.

Analýza prístupná tu: [Refugees First- A New Approach to Middle East Peace .pdf \(mei.edu\)](#)

PREDPOVEDAŤ NEPREDVÍDATEĽNÉ?

TURECKÁ ZAHRANIČNÁ POLITIKA A DÔVERYHODNOSŤ JEJ TRANSATLANTICKÉHO UKOTVENIA

Analýza think tanku German Marshall Fund si kladie otázku, či je možné predvídať nepredvídateľnú zahraničnú politiku Turecka? Konštatuje, že po celé desaťročia sa Turecko usilovalo vyhnúť chybám vo svojej zahraničnej politike. Bolo to pokračovaním politiky Osmanskej ríše, ktorá sa úzkostlivo vyhýbala zahraničnopolitickým dobrodružstvám, ak odhliadneme od jej vstupu do 1. svetovej vojny na strane vtedajšieho Nemecka, čo napokon viedlo k jej zániku.

S ukončením Studenej vojny a bipolárneho sveta sa Turecko začalo chovať asertívnejšie, avšak TR zahraničná politika bola stále opatrná. Zmena nastala až v ostatných dvoch dekádach po tom, ako sa strana AKP v roku 2002 dostala

k moci. S nástupom Ahmeta Davutoğlu na post ministra zahraničných vecí Turecka s podporou prezidenta Erdoğan a začala turecká zahraničná politika nadobúdať ideologickejší rozmer. Krátko potom zaznamenala niekoľko úspechov, z ktorých najvýznamnejším bolo zvolenie Turecka za nestáleho člena BR OSN na roky 2009-2010. Pokus o znovuzvolenie v roku 2014 však už skončil pre Turecko neúspechom.

**HĽAVNÝM DÔVODOM ZMIEN
V ZAHRANIČNOPOLITICKOM KURZE TURECKA
JE OSLABENIE TURECKEJ EKONOMIKY
SPÔSOBENÉ AJ IZOLACIONIZMOM
V ZAHRANIČNÝCH VZŤAHOCH**

Vojenská angažovanosť Turecka v Sýrii predstavuje pre krajinu kontinuálnu vnútropolitickú aj zahraničnopolitickú výzvu. V roku 2016 Davutoğlu odišiel z vlády a zahraničnú politiku začal osobne formovať prezident Erdoğan. Výsledkom bolo odcudzenie sa Turecka nielen Európskej únii a Spojeným štátom americkým, ale aj od väčšiny krajín na Blízkom a Strednom východe. Ku koncu r. 2020 došlo v zahraničnej politike Turecka k miernemu návratu k tradičnej tureckej zahraničnej politike. Zlepšili sa vzťahy s Egyptom a Izraelom a začal sa proces zmierenia s niektorými krajinami Perzského zálivu. Najmarkantnejší obrat vo vzťahoch však nastal so Saudskou Arábiou. Hlavným dôvodom zmeny dovtedajšieho kurzu bolo oslabenie tureckej ekonomiky spôsobené nielen chybami v hospodárskej politike, ale aj izolacionizmom v zahraničných vzťahoch. To malo za následok finančný úpadok a útlm prílevu zahraničných investícií.

Ruská invázia na Ukrajinu úplne zmenila medzinárodnú scénu a poskytla Turecku príležitosť zhostiť sa úlohy sprostredkovateľa medzi stranami konfliktu. Navyše Turecko naďalej zohráva kľúčovú rolu aj pri riešení problematiky nelegálnej migrácie zo Sýrie a z ďalších krajín do Európy.

Aj vďaka týmto aktivitám západní spojenci možno uznali strategický význam Turecka, nezdá sa však, že by to stačilo na obnovu poškodených vzťahov. Nefunkčný súdny systém, situácia v oblasti základných práv, znefunkčnenie nezávislých inštitúcií a beztretnosť osôb zodpovedných za tieto otázky vyvolávajú na Západe hlboké znepokojenie. Dlhodobé záležitosti, ako je prístupový proces k EÚ, vízová liberalizácia a modernizácia colnej únie, sú pozastavené, zatiaľ čo dialóg o medzinárodných problémoch, akými sú situácia v Sýrii, Líbyi alebo na Ukrajine, pokračuje.

**SKUTOČNÝM ZISKOM PRE TURECKO BY
BOLO, KEBY JEHO ZAHRANIČNÁ
POLITIKA BOLA OPĀŤ DÔVERYHODNÁ,
SPOĽAHLIVÁ, ZODPOVEDNÁ
A PRINCIPIÁLNA**

Analýza si tiež všima, že Ankara už toľkokrát zmenila svoje pozície, že jej ťažko možno dôverovať. Naposledy svoju nepredvídateľnosť demonštrovala v súvislosti s prijatím Fínska a Švédska do NATO. Analytici pritom upozorňujú, že Turecko by si malo uvedomiť, že sa považuje za pro-Západne orientovaný štát, je členom NATO, Rady Európy a kandidátskou krajinou EÚ, čo so sebou nesie aj istú zodpovednosť.

Neustále obraty v tureckej zahraničnej politike síce možno chápať v intenciách zámeru Turecka získať ekonomické a obchodné výhody, skutočným ziskom pre Turecko by však bolo skôr, keby jeho zahraničná politika bola opäť dôveryhodná, spoľahlivá, zodpovedná a principiálna.

Analýza prístupná tu: [Predicting the Unpredictable Turkish Foreign Policy | Strengthening Transatlantic Cooperation](https://www.gmfus.org/en/predicting-the-unpredictable-turkish-foreign-policy-strengthening-transatlantic-cooperation) (gmfus.org)

POROVNANIE ČÍNY SO ZÁPADNOU DEMOKRACIOU

Analytik Ruskej rady pre medzinárodné záležitosti /RIAC/ Ivan Zujenko sa zameral na výklad pojmu „demokracia“ v Číne, ako aj odlišnosti v ponímaní v porovnaní so západnými krajinami.

V Číne sa v posledných rokoch aktívne hovorí o tom, že „kto ovláda diskurz, ovláda celý svet“, inými slovami, kto pomenuje ten či onen fakt, určuje, ako sa s ním bude zaobchádzať v celosvetovom meradle. Hlavné ekonomiky sveta

**„KTO OVLÁDA DIŠKURZ, OVLÁDA
CELÝ SVET“**

– USA a Čína - vyhlasujú, že majú ústavný republikánsky systém a rešpektujú ľudské práva. Problematickým je výklad pojmu „demokracia“ („vlády ľudu“). Kým podľa západnej politologickej paradigmy sa systém, kde neexistujú priame demokratické voľby a systém delby moci, nedá označiť za demokratický, Čína sa sama označuje za demokraciu s čínskymi prvkami.

Relatívnou je nielen samotná definícia „demokracie“, ale aj genéza demokratických tradícií. Západný neoliberalný model stavia na aténskej demokracii a nasledujúca história ľudstva je prezentovaná ako jediný proces evolúcie a zlepšovania modelu. Nehovorí sa avšak, že aj v antickom Grécku bola demokracia prinajlepšom mocou oligarchických elit a uskutočňovala sa pomocou populizmu a apelov na legitimitu „ľudovej mienky“. Podobne to bolo v prípade národného zhromaždenia Veči v stredovekom Veľkom Novgorode. V tej alebo onej forme protodemokratické postupy existovali na celom svete. Preto, keď Číňania hovoria o svojich „tisícročných tradíciách demokracie“, úprimne tomu veria. Súčasný politický systém v krajine nazývajú „demokratickým“. V Ústave je definovaný ako „socialistický štát demokratickej diktatúry ľudu vedený robotníckou triedou a založený na zväzku robotníkov a roľníkov“.

V Číne sa pojem „demokracia“ objavil pred Sin-chajskou revolúciou /*pozn. v roku 1911*/ a zvrhnutím moci mandžuskej cisárskej dynastie. Pre zakladateľa modernej Číny Sunjatsena bolo dôležité, aby sa „moc ľudu“ dala do protikladu k „moci panovníka“. Neskôr, keď moc prevzali komunisti, pre Mao Ce-tunga bolo podstatné ukázať, že v Číne bude

**V SKUTOČNOSTI IDE O PARTOKRATICKÝ
REŽIM, SVOJHO ČASU PREVZATÝ OD
ZSSR, ALE KREATÍVNE PREPRACOVANÝ
A VYLEPŠENÝ**

demokracia, ale nie „taká zlá“, ako bývala za prezidenta Čankajška, ale „nová“. Preto bol tento smer nazvaný „nová demokracia“ a bol vnímaný ako dočasný na ceste k budovaniu socialistickej spoločnosti. Pri moci bola stále len jedna strana (hoci iná) a postavenie vodcu (Mao Ce-tunga) sa však časom prestalo líšiť od postavenia cisárov. Po jeho

smrti sa začali uskutočňovať reformy a budovať moderný čínsky politický systém, v ktorom existujú volebné procedúry, no mocenský monopol jednej strany zostáva nedotknutý. V preambule čínskej Ústavy je tento systém vymedzený ako „ľudová demokratická diktatúra vedená robotníckou triedou.“ V skutočnosti ide o partokratický režim, svojho času prevzatý od ZSSR, ale kreatívne prepracovaný a vylepšený.

Výraznou črtou politického systému je absencia princípu delby moci. „Štátnou mocou“ sa oficiálne nazýva len inštitút ľudových zjazdov, prostredníctvom ktorých Ľud v súlade s Ústavou vykonáva svoju moc. Ľudové zjazdy sú viacstupňovou pyramídou, na nižšej úrovni ktorej sa konajú priame, demokratické voľby. Vyššie ľudové kongresy sa tvoria zdola od nižších. Na všetkých úrovniach ľudových zjazdov však väčšinu tvoria komunisti. Opozične zmýšľajúce osoby, ktoré sa objavia na samom dne pyramídy, neprejdú viacstupňovým filtrom. Pri formovaní najvyššieho orgánu štátnej moci – Národného ľudového kongresu (Všečínske zhromaždenie ľudových zástupcov), už Ľud nehrá priamu úlohu.

V Číne sa pojem „ľudské práva“ vníma inak ako na Západe. V Číne v prvom rade znamená právo na prosperujúci život. Štát musí existovať, aby tento slušný život občanovi zabezpečil, čo znamená, že najvyššie záujmy štátu a jednotlivca sú jedno. Preto, pokiaľ krajina ekonomicky rastie a občania sú „najedení a oblečení“, čínska interpretácia demokracie a ľudských práv má v spoločnosti podporu. Predstava, že všetky krajiny sveta dospejú po miere rozvoja trhovej ekonomiky a globálnej ekonomickej integrácie k západnému spoločensko-politickému systému, už nie je taká populárna a samozrejmá.

Článok je tu: <https://russiancouncil.ru/en/analytics-and-comments/analytics/on-chinese-democracy/>